

Advies van de Vlaamse Milieumaatschappij op het ondernemingsplan 2026 van de nv Aquafin

5 december 2025

1. Situering

Aquafin is een naamloze vennootschap die in opdracht van het Vlaams Gewest instaat voor de bovengemeentelijke sanering. Hiertoe bouwt zij o.a. afvalwaterzuiveringsinfrastructuur en exploiteert deze met het oog op het behalen van de Europese doelstellingen van de KaderRichtlijn Water, die werden vertaald in Vlaamse regelgeving en verder geconcretiseerd in de Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas (VR 2022 0107 DOC.0739/1TER). Aquafin factureert haar investerings- en exploitatiekosten aan de watermaatschappijen op basis van de zogeheten 'facturatie-overeenkomst'¹. De watermaatschappijen rekenen deze kosten aan de burgers aan via de waterfactuur of ontvangen een compensatie van het Vlaams Gewest via het MinaFonds, de zogeheten werkingstoelage.

Op 1 januari 2023 trad de huidige samenwerkingsovereenkomst (SWO) tussen het Vlaams Gewest en de nv Aquafin in voege. Het decreet integraal waterbeleid (DIWB) werd aangepast op 24 juni 2022 (VR 2022 2406 DOC 0709/ 1 tot 4) om het kader te scheppen voor de nieuwe SWO tussen het Vlaams Gewest en Aquafin. De SWO zelf werd op 2 december 2022 goedgekeurd door de Vlaamse Regering ((VR 2022 0212 DOC.1297/5). Gelet op de omvang van de maatschappelijke middelen die naar Aquafin vloeien in het kader van haar opdracht (+/- € 584 miljoen bij BO2026) en de vrijheid samen met de verantwoordelijkheid die via deze samenwerkingsovereenkomst toegekend is aan Aquafin, is ook het toezicht vanuit het Vlaams Gewest op de vennootschap opgenomen in de SWO. Niet onbelangrijk hierbij is het monopolistisch karakter van het bedrijf. Via het DIWB en deze samenwerkingsovereenkomst worden toezichtstaken voor het Gewest toegewezen aan de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).

Eén van de verplichtingen van Aquafin, is de jaarlijkse opmaak van een Ondernemingsplan dat de doelstellingen en de strategie van de vennootschap en de hiermee gepaard gaande (financiële) inspanningen, risico's en opportuniteiten op korte en middellange termijn vastlegt voor wat betreft de bovengemeentelijke saneringsopdracht. In de SWO wordt verduidelijkt welke informatie minimaal in dit Ondernemingsplan dient te worden opgenomen. Het DIWB bepaalt dat het Ondernemingsplan van Aquafin jaarlijks, samen met het advies van de VMM, ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Dit document bevat het advies van de VMM op het Ondernemingsplan van de nv Aquafin voor het jaar 2026. Voorafgaandelijk worden informatief en om het kader te schetsen de algemene principes van de samenwerkingsovereenkomst tussen de nv Aquafin en het Gewest kort aangehaald en wordt wat algemene informatie met betrekking tot de vergoeding van de nv Aquafin weergegeven.

¹ de Overeenkomst inzake de bovengemeentelijke saneringsplicht ingevolge artikel 6bis, § 4 van het decreet van 24 mei 2002 betreffende water bestemd voor menselijke aanwending dd. 12 april 2005

2. Algemene principes van de samenwerkingsovereenkomst tussen de nv Aquafin en het Vlaams Gewest

2.1. Resultaatgerichte aansturing

Aquafin wordt door het Gewest aangestuurd aan de hand van duidelijke doelstellingen en meetbare kpi's. De kpi's worden vastgelegd door de Minister bevoegd voor Omgeving op voorstel van de VMM en na advies van de nv Aquafin. Zo werden 7 kpi's opgedragen op 19/12/2023 (cfr. 4.3.).

Het al dan niet behalen van deze kpi's heeft momenteel geen financiële impact voor de nv Aquafin. Bedoeling is in de eerste plaats ervaring op te bouwen met het opleggen, opvolgen en evalueren van kpi's. De VMM zal bij de 5-jaarlijkse evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst de beleidsmakers informeren of een koppeling tussen het al dan niet behalen van de kpi's en de vergoeding van de nv Aquafin opportuun is.

2.2. Managementvrijheid en -verantwoordelijkheid

Aquafin bepaalt zelf hoe ze de aan haar toevertrouwde maatschappelijke middelen inzet om de haar opgelegde doelstellingen te bereiken en krijgt dus meer managementvrijheid. Daartegenover staat meer managementverantwoordelijkheid. Concreet bepaalt Aquafin autonoom welke investeringen en activiteiten het uitvoert in het kader van de bovengemeentelijke opdracht en het behalen van haar doelstellingen en kpi's, alsook de middelen die het hiervoor inzet binnen de contouren gesteld door de Vlaamse Regering. De aan de investeringsprogramma's gekoppelde opvolging van individuele investeringsprojecten door de VMM met technische plannen, meldingen en opleveringen bestaat niet meer en werd vervangen door een sterk vereenvoudigde opvolging op portefeuille- en procesniveau. De verantwoordelijkheid voor het al dan niet behalen van de doelstellingen binnen de voorziene budgetten ligt dan ook integraal bij de nv Aquafin.

2.3. Vergoeding

De vergoeding van Aquafin bestaat uit 2 deelvergoedingen (investeringsbudget en werkingsbudget) en dient om de redelijke kosten te dekken die gemaakt worden bij de uitvoering van haar taken van algemeen belang. De vergoeding dient op een zuinige, efficiënte en effectieve manier te worden aangewend. Aquafin beschrijft in het Ondernemingsplan hoe zij met deze vergoeding plant haar taken van algemeen belang uit te voeren. Hierbij dient zij haar kosten op deze vergoeding af te stemmen, zodat zij haar taken van algemeen belang ook daadwerkelijk kan uitvoeren binnen het toegekende budget. Jaarlijks vindt er een budgetopmaak en een budgetaanpassing plaats om de vergoeding van Aquafin te bepalen. Voorliggend Ondernemingsplan dient dus binnen de financiële contouren van BO2026 te worden uitgevoerd.

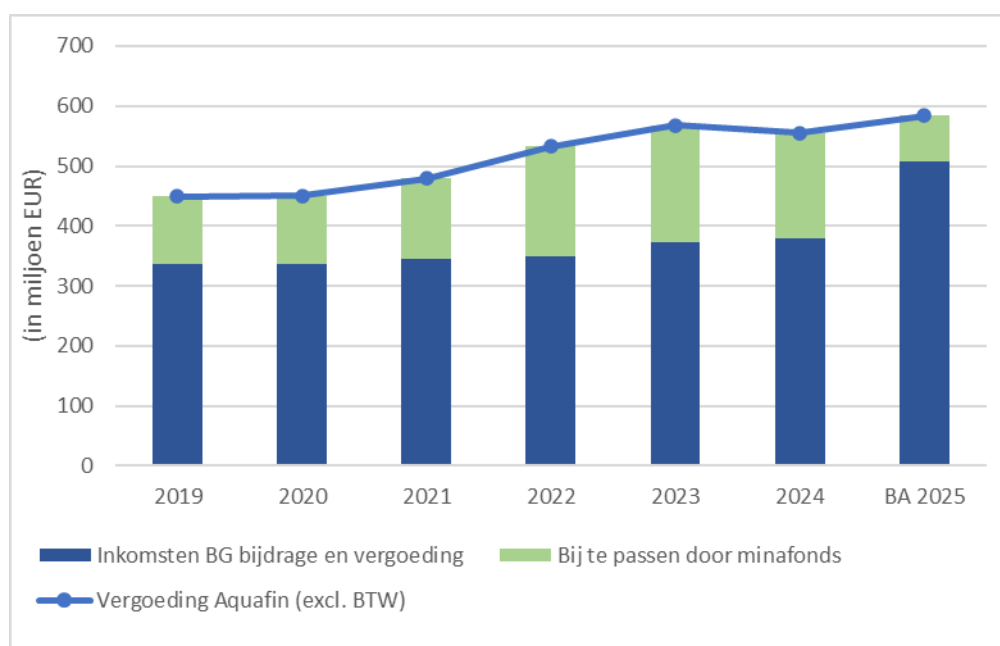
2.4. Toezicht en 5-jaarlijkse evaluatie

In het DIWB en de samenwerkingsovereenkomst wordt eveneens het toezicht op Aquafin beschreven. Hierin is een 5-jaarlijkse evaluatie van de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst door Aquafin voorzien. Deze evaluatie bevat zowel kwalitatieve als kwantitatieve elementen en de resultaten ervan worden aan de Vlaamse Regering voorgelegd. Het is de visie van de VMM om bij de 5-jaarlijkse evaluatie na te gaan of er een koppeling kan gemaakt worden tussen de vergoeding van Aquafin en het al dan niet behalen van haar doelstellingen. Op vraag van de minister van Omgeving kan ook steeds een tussentijdse evaluatie uitgevoerd worden. De eerstvolgende 5-jaarlijkse evaluatie is voorzien in 2028 over de periode 2023-2027.

3. Algemene informatie betreffende de vergoeding van de nv Aquafin

De vergoeding van de nv Aquafin is grotendeels gegarandeerd en voorziet in automatische prijs- en hoeveelhedaanpassingen, alsook een eventuele efficiëntiebesparing² voor de operationele werkingskosten. Bovendien voorziet de budgetcyclus verschillende tijdstippen waarop Aquafin meerkosten bovenop de vergoeding kan voorleggen.

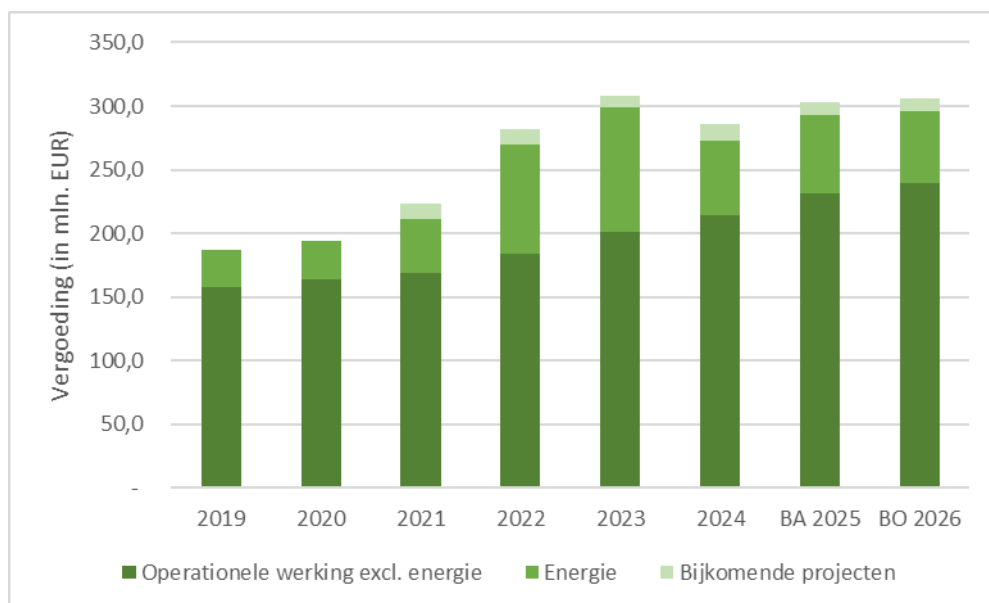
Onderstaande figuur toont de evolutie van de vergoeding van Aquafin voor de periode 2019-2025, opgesplitst in het gedeelte dat gefinancierd wordt vanuit de waterfactuur en het gedeelte dat gefinancierd wordt vanuit de werkingstoelage. Vanaf 2025 (raming BA2025) zien we dat het aandeel van het Minafonds sterk verkleint in vergelijking met voorgaande jaren. Dit is het gevolg van een verhoging van het bovengemeentelijk tarief op de waterfactuur met meer dan 40%.

Onderstaande figuur toont de evolutie van de vergoeding van de werkingskosten (operationele kosten incl. bijkomende projecten³).

² Voor 2025 en 2026 heeft het budgetoverleggen efficiëntiebesparing opgelegd.

³ De middelen toegekend voor de projecten Digital4Us, Assetmanager Vlaanderen, slibmonoverwerker en hergebruik restwater.

Het grootste aandeel van de stijging in 2021 en 2022 is afkomstig van algemene prijsverhogingen, met in het bijzonder de sterke toename van de elektriciteits- en gasmarktprijzen omwille van geopolitieke omstandigheden. In 2023 namen de kosten voor energie, en bijgevolg ook de vergoeding, verder toe ondanks dalende marktprijzen. Dit omdat Aquafin ten gevolge van vastgeklikte prijzen een veelvoud van de reële SPOT-marktprijs betaalde. Pas in 2024 is er een dalend effect op de vergoeding voor energie, hoewel Aquafin ook in dat jaar nog steeds energie afnam aan een prijs die significant boven de marktprijs lag.

Het is bijgevolg belangrijk om ook naar de toekomst blijvende aandacht te hebben voor het kostenefficiënt inzetten van de middelen en enkel de redelijke kosten te vergoeden.

4. Advies op het Ondernemingsplan 2026

4.1. Beleids- en beheerdoelstellingen

Volgens art 30 van de samenwerkingsovereenkomst gaat het toezicht van VMM op Aquafin uit van een resultaatgericht toezicht met focus op het algemene programma op strategische niveau en een effectieve werking op procesniveau. Opdat de VMM deze opdracht goed kan uitvoeren, is het van belang dat de doelstellingen en daaraan gekoppelde acties voldoende concreet geformuleerd zijn in het ondernemingsplan met timing, kosten en verwachte realisaties. Dit is momenteel niet voor alle acties in het ondernemingsplan zo opgevat, waardoor de VMM op basis van voorliggend ondernemingsplan de voortgang van de gestelde doelstellingen en acties niet steeds volledig en objectief zal kunnen evalueren.

4.2. Investeringsplan

4.2.1. Algemeen

Volgens art 13 van de samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen het Vlaamse Gewest en Aquafin, maakt Aquafin jaarlijks, voor de komende 5 jaar, een investeringsplan op. Eind april 2025 legde Aquafin het Investeringsplan 2026 voor aan de VMM. Dit plan bevat de door Aquafin voorziene investeringen in nieuwbouwprojecten, asset management en energieprojecten.

Het is de decretale opdracht van de VMM om na te gaan of het Investeringsplan werd opgesteld volgens het Gec. DIWB, de SWO en het algemeen belang en of het is opgesteld volgens objectieve criteria. Bij dit Investeringsplan kon, net als voor 2025, deze opdracht nog niet ten gronde worden opgenomen. Er is momenteel geen structurele digitale gegevensuitwisseling tussen Aquafin en de VMM. De gegevens worden in hoofdzaak uitgewisseld aan de hand van spreadsheets, die verschillende issues rond datakwaliteit bevatten.. De in de SWO voorziene digitale aanlevering via de VMM-databank is nog niet operationeel, ondanks eerder opgestarte gesprekken. Hierdoor kan de VMM haar toezichtsrol en schorsingsbevoegdheid niet efficiënt uitoefenen binnen de termijnen van de SWO. Beide organisaties werken hier gezamenlijk aan verder met de bedoeling tegen einde 2026 de meeste knelpunten en problemen rond datakwaliteit op te lossen.

4.2.2. Instroom van nieuwe investeringsprojecten

Voor wat nieuwbouwprojecten betreft bestaat het Investeringsplan hoofdzakelijk uit projecten die reeds in het verleden door het Gewest werden opgedragen via optimalisatieprogramma's en nog niet werden uitgevoerd. De portefeuille asset management en energieprojecten bestaat integraal uit projecten die door Aquafin zelf werden geselecteerd.

Voor 2026 bedraagt de budgettaire ruimte op het Investeringsplan om nieuwe projecten te laten instromen :

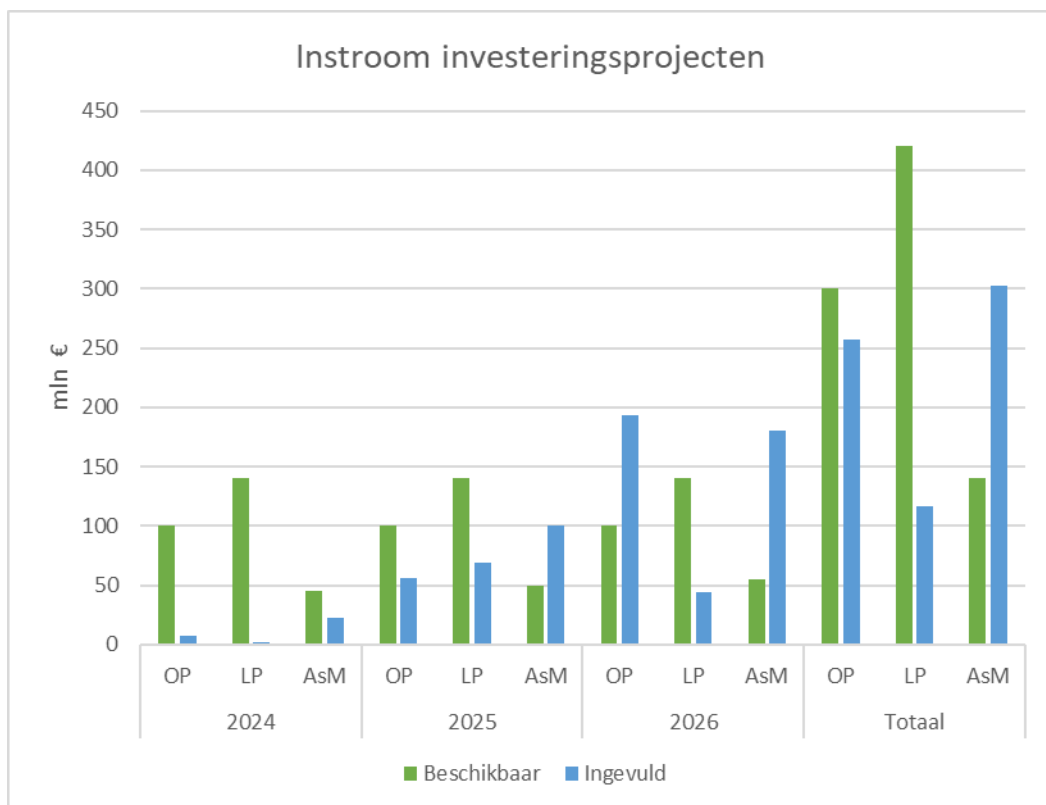
- Bovengemeentelijke nieuwbouwprojecten : 100 miljoen euro
- Lokaal Pact projecten : 140 miljoen euro (700 miljoen voor 5 jaar)
- Asset Management : 55 miljoen euro

Hier werd door Aquafin invulling aan gegeven voor volgende bedragen:

- Bovengemeentelijke nieuwbouwprojecten: 193.737.661,57 euro
- Lokaal Pact projecten: 44.559.054,30 euro
- Asset Management: 180,5 miljoen euro

Voor asset management werd het plafond voor instroom van nieuwe projecten overschreden met 125,5 miljoen.

Onderstaande figuur geeft de instroom van nieuwe projecten over de periode 2024-2026 schematisch weer.

Gelet op de forse overschrijding van de toegelaten instroom van asset management projecten, heeft VMM het IP2026 voor asset management, in lijn met haar bevoegdheden, geschorst (cfr. 4.2.4).

VMM concludeert dat Aquafin net zoals bij het vorige ondernemingsplan, veel meer de nadruk legt op het definiëren van nieuwe asset management projecten dan op nieuwbouwprojecten OP en LP.

Deze scheeftekening bij de instroom van projecten betekent niet meteen dat investeringen in nieuwbouwprojecten zullen stil vallen en/of dat de opleveringsbudgetten niet (volledig) zullen benut worden. Aquafin heeft immers volgens het Investeringsplan 2026 nog 891 investeringsprojecten (2025: 912) in portefeuille voor een geraamd bedrag van meer dan 2 miljard euro (2025: 1,979 mio). Waarbij 237 (2025: 225 projecten) projecten in de korf zitten en 654 projecten (2025 : 687 projecten) in het uitvoeringsplan. Indien deze situatie echter aanhoudt, zal dit op termijn wel leiden tot een afnemende bijdrage aan de kaderrichtlijn water (cfr 4.2.3.).

4.2.3. Bijdrage aan de kaderrichtlijn water

Om invulling te geven aan de doelstellingen opgenomen in de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 werd door Aquafin bijkomend opleveringsbudget gevraagd, meer bepaald een stijging van 189,5 miljoen euro in 2024 naar 239,8 miljoen euro in 2027 (+91,0 miljoen euro gecumuleerd t.o.v. 2024). Vanaf 2028 vraagt Aquafin een verdere stijging van het opleveringsbudget tot 346,0 miljoen euro in 2030 (+ 440,0 miljoen euro gecumuleerd t.o.v. 2024) (cf. cijfers BO2026).

Aquafin geeft echter aan dat de doelstellingen inzake N- en P-reductie, zelfs met dit toegenomen opleveringsbudget niet kunnen gehaald worden. Bij het bepalen van de reductiedoelen werden de reeds

opgedragen projecten ingerekend als lopend beleid. Het niet uitvoeren van deze projecten zou de gap nog groter maken.

In het ondernemingsplan 2026 stelt Aquafin dat er al voor ruim 760 miljoen euro aan projecten aanbesteed werden maar stelt opnieuw dat er weinig ruimte is om relevante inhoudelijke bijstellingen te doen voor de opleveringen tot en met 2027.

Op vraag van de Minister van Omgeving werd naar aanleiding van deze vaststelling aan Aquafin per waterlichaam een analyse gevraagd van de huidige stand van zaken, welke acties er nog moeten genomen worden om de doelstelling voor dat waterlichaam te bereiken en waarom de betreffende acties desgevallend vast zitten. Deze analyse werd in september 2023 voor het eerst door Aquafin overgemaakt en wordt door VMM verder opgevolgd, maar doet geen afbreuk aan de doelstellingen van de Stroomgebiedbeheerplannen.

Tevens werd in juli 2024 door de VMM, in navolging van artikel 12 van de SWO, aan Aquafin formeel gevraagd om remediërende maatregelen voor te leggen aan de stuurgroep inzake de kpi over het behalen van de reductiedoelen. De voortgang van deze maatregelen wordt 6-maandelijka aan de stuurgroep gerapporteerd.

Ondanks het belang van de reductiedoelen, stelt VMM tevens vast dat Aquafin tussen 2025 en 2027 t.o.v. 2024 voorstelt om 30,0 miljoen euro van de bijkomende 91,0 miljoen tot 2027 (+121,0 van de 440,0 miljoen euro tot en met 2030 (cf. cijfers BO2026) aan asset management te besteden en niet aan nieuwbouwprojecten OP/LP.

4.2.4. Asset Management

Zoals geduid onder 4.2.3. wenst Aquafin het toegenomen opleveringsbudget deels te investeren in asset management. Deze investeringen dienen immers om de vooruitgang die reeds geboekt werd inzake de Kaderrichtlijn Water niet verloren te laten gaan. Aquafin geeft aan dat de investeringsbehoeften voor asset management jaar na jaar zullen toenemen en verwijst hiervoor naar de asset health index. VMM heeft op dit ogenblik echter geen zicht op deze asset health index. Noch in het Ondernemingsplan, noch in het Investeringsplan wordt de huidige en gewenste asset health index door Aquafin meegegeven, waardoor het niet duidelijk is welk resultaat (= kwaliteitsniveau van de infrastructuur) door Aquafin zal behaald worden bij de besteding van het budget voor asset management.

Sinds het Ondernemingsplan 2024 (september 2023) wordt door Aquafin vooropgesteld dat de asset health index voor het volledige patrimonium (zuiveringsinstallaties, pompstations en collectoren/prioritaire rioleringen) zal beschikbaar gesteld worden. Op heden zijn alle data nog niet ter beschikking gesteld. Aquafin geeft intussen aan dat de gevraagde gegevens bij het investeringsplan 2027 (april 2026) zullen overgemaakt worden en een uitgebreide toelichting is voorzien in februari ter onderbouwing van de toegenomen behoefte aan asset management middelen.

Enkel na analyse van de volledige asset health index kan een gefundeerd oordeel geveld worden over de optimale verdeling van het budget tussen nieuwbouwprojecten en asset management. In elk geval dienen ook de doelstellingen voor de kaderrichtlijn water mee in overweging genomen te worden en kunnen beide portefeuilles niet los van mekaar gezien worden.

De totale asset management portefeuille wordt door Aquafin geraamd op een opleveringsbedrag van 411,9 miljoen euro, gespreid tot en met 2041. Hiervan heeft 180,5 miljoen euro betrekking op instroom van nieuwe projecten op het investeringsplan 2026.

De instroom van nieuwe projecten wordt echter beperkt via de SWO en bedraagt 55 miljoen euro voor het Investeringsplan 2026, wat een overschrijding van de toegelaten instroom betekent van 125,5 miljoen. Rekening houdend met de instroom bij het Investeringsplan 2024 en het Investeringsplan 2025, leidt dit tot een gecumuleerde overschrijding van de toegelaten instroom aan asset management over 2024-2026 met 153,1 miljoen euro.

In navolging van art 13 §18 is VMM overgegaan tot schorsing van het Investeringsplan 2026 voor asset management projecten op basis van een aanzienlijke budgetoverschrijding op 28/5/2025.

AquaFin gaf aan op de hoogte te zijn van deze overschrijding en deze bewust zo te hebben doorgevoerd. Hun argumentatie hiervoor is enerzijds dat zij het toegelaten plafond van facturatie aan de watermaatschappijen voor asset management in geen geval zullen overschrijden en het feit dat een 'buffer' in portefeuille noodzakelijk is, gelet op de grote uitdagingen in dat domein. Hiermee rekening houdende werd via de stuurgroep SWO, in navolging van artikel 13 §15, het plafond voor instroom van asset management projecten éénmalig verhoogd en werd de schorsing opgeheven op voorwaarde dat bij Investeringsplan 2027 (april 2026) AquaFin voldoende transparantie en onderbouwing zou geven voor de noodzaak aan een fors gestegen asset management budget.

Tenslotte legt AquaFin een bijkomende verhoging voor van het asset management opleveringsbedrag van 60 naar 68 miljoen in 2027 en van 65 naar 82 miljoen in 2028. Een verschuiving tussen investeringsbudgetten (excl energiefonds) kan AquaFin doorvoeren binnen de voorziene marge van 5% in de SWO of via de budgetbesprekingen, maar niet ad hoc via het Investeringsplan of het Ondernemingsplan. Deze verschuiving wordt dus niet weerhouden.

4.2.5. Energieprojecten

AquaFin kreeg van de wetgever in 2022 via het decreet integraal waterbeleid volgende taak van algemeen belang toegewezen :

“het uitvoeren van projecten, onderhoud, vervanging en financiering ervan in het kader van een energiefonds dat zichzelf integraal terugverdient met het oog op het optimaliseren en vergroenen van het energieverbruik nodig voor de exploitatie”

In de periode 2025-2030 plant AquaFin in dit verband bijkomende investeringen in zonnepaneelprojecten, inkoppeling van windturbines, grootschalige batterijopslag, beluchtingsprojecten en energie-efficiënte sturingen. AquaFin stelt echter dat deze reguliere energieprojecten in de komende jaren slechts beperkt kunnen worden aangevuld, gezien de huidige beperkende voorwaarden die op het energiefonds gelden, waaronder een redelijke terugverdientermijn. In voorliggende ondernemingsplan, vermeldt AquaFin bovendien dat ze de budgettaire ruimte op het fonds inschat op € 31 mln. tegen eind 2025.

De budgettaire ruimte op het energiefonds is het gevolg van meerdere factoren, waaronder € 15 mln. aan startkapitaal, opbrengsten van eerdere investeringen in energieproductie en -besparingen. Wat evenwel ook een aanzienlijke impact heeft gehad, is het feit dat AquaFin de afgelopen jaren significant meer heeft betaald voor elektriciteit dan de marktprijzen. De aangroei van het fonds hangt immers mede af van het tarief dat AquaFin betaalt voor elektriciteit. Een hoger tarief leidt bij eenzelfde verbruik tot een evenredige toename van de jaarlijkse funding van het fonds.

In elk geval neemt in de huidige omstandigheden de geraamde budgettaire ruimte sterker toe dan de investeringsprojecten die door AquaFin binnen de contouren van het energiefonds kunnen gedefinieerd worden.

Deze budgettaire ruimte kan (deels) in mindering gebracht worden van de facturatie aan de watermaatschappijen of kan op een doelmatige manier door Aquafin opnieuw geïnvesteerd worden.

Zo werd via de budgetbesprekingen in het verleden beslist dat het energiefonds de komende jaren reeds zal instaan voor de financiering van een deel⁴ van de investeringskost voor de vervanging van 2 slibdrogers en wordt op korte termijn aan de Vlaamse Regering een voorstel voorgelegd zodat de opgebouwde reserves van het energiefonds door Aquafin kunnen aangewend worden voor investeringen in energieneutraliteit, klimaat en innovatie. Er worden wel nog steeds jaarlijks voldoende investeringsprojecten voorzien die wel voldoen aan de terugverdienvoorwaarden van het energiefonds, zodat het rollend karakter gewaarborgd blijft en de budgettaire impact voor de Vlaamse Overheid aldus positief blijft.

4.3. Jaarlijkse doelstellingen en acties

De Minister van Omgeving legde op 19/12/2023 aan Aquafin 7 kpi's op. Het betreft meer bepaald :

Effectiviteit van de werking:

- Investerings
 - o Indicator "**Realisatie van de investeringsmachtiging**" : Deze indicator geeft weer in welke mate de nv Aquafin de door de Vlaamse Overheid toegekende investeringsmachtiging effectief realiseert.
- Investerings : uitbouw nieuwe infrastructuur
 - o Indicator "**Halen van de reductiedoelstellingen**" : Deze indicator volgt de vuilvrachtreductie die via de door Aquafin opgeleverde investeringen gerealiseerd wordt op en evalueert deze in functie van de doelstellingen opgelegd via de Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas (2022 – 2027) goedgekeurd door de Vlaamse Regering (VR 2022 0107 DOC. 0739).
- Investerings: beheer Patrimonium -Asset Management
 - o Indicator "**Inventarisatie toestand patrimonium (Asset Health Index)**" : Deze indicator dient te bewaken dat de infrastructuur in goede toestand is en blijft.
- Operationeel beheer
 - o Indicator "**Zuiveringsresultaten**" : via deze indicator wordt nagegaan of de nv Aquafin aan de opgelegde lozingsvoorwaarden van de omgevingsvergunningen voldoet.
- Graad van maatschappelijke dienstverlening
 - o Indicator "**Ontvankelijke klachten en klachtenmanagement**" : deze indicator geeft inzicht in de doorlooptijden van afhandeling van gegronde en ontevankelijke klachten binnen de nv Aquafin.

Efficiëntie van de werking:

- Omgaan met middelen - resources: beheer
 - o Indicator "**Energieconsumptie**" : deze indicator geeft inzicht in het energieverbruik van de nv Aquafin.
- Omgaan met middelen resources – algemeen
 - o Indicator "**Kostenefficiënt financieren**" : deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de nv Aquafin marktconform financiert.

Jaarlijks in maart rapporteert Aquafin de resultaten van de kpi's over het voorbije jaar en voegt hierbij het zelfcontrole rapport met de bevindingen van de interne audit omtrent de werking van hun zelfcontrolesysteem. Indien VMM van mening is dat een kpi dient bijgestuurd te worden, wordt een remediëeringsplan gevraagd.

⁴ € 43,5 mln. gespreid in de periode 2027-2040.

In haar Ondernemingsplan beschrijft Aquafin onder Hoofdstuk 3 de concrete acties die zullen genomen worden om haar doelstellingen te bereiken. VMM geeft hierbij volgende duiding en bedenkingen mee:

- **Halen van de reductiedoelstellingen**

Aquafin geeft aan dat met de huidige opleveringsbudgetten, de vooropgestelde reductiedoelen uit het SGBP niet gerealiseerd kunnen worden. Het ondernemingsplan vermeldt een veelheid aan acties op verschillende niveaus, waarvan het merendeel reeds in het verleden werden opgestart. Het gaat over plannen, analyseren, prioriteren en rapporteren.

Via de stuurgroep SWO werd tevens aan Aquafin formeel opdracht gegeven om remediërende maatregelen te definiëren om het resultaat van deze kpi te verbeteren.

VMM vraagt dat Aquafin via de jaarrapportering aangeeft welke concrete resultaten (vooruitgang) er dankzij deze acties werden geboekt inzake de reductiedoelen en tevens via het volgende ondernemingsplan aangeeft welke reducties Aquafin verwacht te zullen realiseren met de stijgende opleveringsbudgetten tot 5 jaar in de toekomst.

- **Bewaken dat de infrastructuur in goede toestand is en blijft**

Aquafin vermeldt in haar ondernemingsplan dat zij door toepassing van een gestandaardiseerde methodiek zicht heeft op de gezondheidstoestand van het volledig patrimonium. Er wordt tevens gesteld dat bij een gelijkblijvend of licht stijgend opleveringsbudget, de toestand van het patrimonium zal achteruitgaan. VMM heeft hierover gegevens opgevraagd en zal deze ontvangen met het investeringsplan 2027 (april 2026). Het is onduidelijk welk gezondheidsniveau Aquafin wenst te bereiken met de toegenomen budgetten voor asset management.

De geformuleerde acties zijn grotendeels een verderzetting van deze uit het ondernemingsplan 2025.

- **Verminderen van de energieconsumptie**

In het ondernemingsplan stelt Aquafin dat ze zich richt op een structurele doelstelling van 1% efficiëntieverbetering per jaar, dewelke geëvalueerd wordt via de kpi. Hiertoe dient Aquafin haar energieverbruik van RWZI's, pompstations en drogers per specifiek bepaalde outputeenheid te verlagen. De VMM heeft reeds eerder gesteld dat deze doelstelling te weinig ambitieus is. Zo wordt in de kpi-formule geen rekening gehouden met schaafeffecten. Daarenboven worden middelen van het energiefonds ter beschikking gesteld om verdere energie-efficiëntie te behalen. De doelstelling voor 2026 werd dan ook op 1,5% vastgelegd.

Ook specifiek voor de RWZI's op hoogspanning heeft Aquafin een interne doelstelling van een jaarlijkse efficiëntieverbetering van 1% in de periode 2010 tot 2030 t.o.v. een modelverbruik. Voor 2026 mikt Aquafin bijgevolg op een efficiëntieverbetering van 16% t.o.v. 2010. Ook dit lijkt te weinig ambitieus gezien het jaarrapport van 2024 reeds een behaalde 'efficiëntieverbetering' van 19,7% vermeldt. Voor 2026 ligt de subdoelstelling bijgevolg 3,7 procentpunten onder wat eind vorig jaar reeds bereikt werd. De VMM raadt bijgevolg aan om deze jaardoelstelling voor 2026 scherper te stellen.

Naast de kpi's die op 19/12/2023 werden vastgelegd door de minister van Omgeving, stelt Aquafin voor de optimalisatie van haar bedrijfsvoering ook een aantal overkoepelende doelstellingen op. Deze doelstellingen worden opgevolgd op het niveau van de raad van bestuur van de vennootschap.

Het betreft meer bepaald:

- Veilige werkomgeving
- Duurzaam ondernemen, CSRD rapportering en EU taxonomie
- Asset manager Vlaanderen
- NIS-2
- ISO 14001
- CER-richtlijn

VMM geeft hierbij volgende duiding en bedenkingen mee:

- Duurzaam ondernemen, CSRD-rapportering en EU taxonomie
Aquafin heeft in 2025 voor het eerst in het jaarverslag een duurzaamheidsrapportering toegevoegd. Dit was een voorbereiding op de verplichte rapportering volgens de CSRD die normaal voor Aquafin van toepassing zou worden voor het rapporteringsjaar 2025. De beslissing om te moeten rapporteren volgens de CSRD werd ondertussen uitgesteld door de EU, waardoor Aquafin voor het eerst in 2028 moet rapporteren over het boekjaar 2027. Omwille van transparantie en continuïteit wenst Aquafin echter de duurzaamheidsrapportering gewoon verder te zetten in de plaats van dit tijdelijk te onderbreken. Om aan deze verplichtingen te kunnen voldoen ontvangt Aquafin sinds 2025 bijkomende middelen.
- Asset Manager Vlaanderen
Het vastgelegde programma, uit te voeren met de middelen voorzien voor de opdracht van asset manager Vlaanderen, loopt af in 2026. Via de stuurgroep SWO zal een volgend programma met concrete doelstellingen worden vastgelegd. VMM stelt dat dit programma bij voorkeur in overleg met de sector wordt opgesteld.
- NIS 2
VMM erkent het belang van cybersecurity en informatieveiligheid, maar vraagt in het volgende Ondernemingsplan meer duiding bij de geplande concrete realisaties met de bijkomende gevraagde middelen, een verantwoording van de meerkosten en het opstellen van duidelijke richtlijnen om overlap met het organisatiebrede Digital4Us-project te vermijden (cfr 4.4).
- ISO 14001
Aquafin heeft zich in 2025 voorbereid op de implementatie en de certificatie van het milieumanagementsysteem ISO 14001. In 2025 werden milieuaspecten geïdentificeerd en gekwantificeerd binnen de dienst Milieu. Ook werden processen en procedures gedefinieerd die conform de norm zijn. In 2026 wordt de implementatie breder getrokken en wordt de hele organisatie betrokken om draagvlak te creëren en de systematiek volledig te integreren om de milieuprestaties van Aquafin te verbeteren.

ISO 14001 is de internationale norm voor milieumanagementsystemen, die organisaties helpt hun milieu-impact te beheersen en te verbeteren door systematisch de ecologische voetafdruk te minimaliseren. De ISO 14001 norm is echter niet wettelijk verplicht. Het is een vrijwillige norm die

organisaties kunnen implementeren om hun milieumanagementsysteem te verbeteren. Aquafin heeft ervoor geopteerd deze norm te implementeren ter invulling van de opzet van een milieubeheersysteem voor installaties die afvalwaterstromen verwerken.

- CER richtlijn
In lijn met de Europese CER-richtlijn (Critical Entities Resilience) zal Aquafin worden aangewezen als Kritieke Entiteit voor de afvalwatersector in Vlaanderen.

Aquafin is momenteel actief bezig met de uitwerking van een Business Continuity Plan (BCP) in het kader van de implementatie van de CER-richtlijn. Hoewel het plan spreekt over “concrete acties richting 2026”, blijven deze in het huidige ondernemingsplan nog vaag. Een expliciete verwijzing naar de samenhang met de NIS2-richtlijn is eveneens wenselijk gezien beide richtlijnen complementair zijn in het kader van digitale en fysieke weerbaarheid.

4.4. Bijzondere projecten

Aquafin vermeldt in haar Ondernemingsplan enkele investeringsprojecten die geen onderdeel uitmaken van het Investeringsplan. Deze projecten worden niet gefinancierd via de gebruikelijke vergoeding. Hiervoor is bijgevolg een bijkomende vergoeding voor nodig. In hoofdstuk 4 wordt voor enkele van deze projecten toegelicht hoe de vergoeding (al dan niet gedeeltelijk) werd voorzien.

Impact Oosterweelwerken te Antwerpen

Het betreft concreet de verplaatsingskosten van de Schijnkoker en collector(en) in het kader van de Oosterweelwerken, die door Lantis op Aquafin zouden verhaald worden. In het Investeringsplan 2026 (april 2025) verduidelijkt Aquafin dat zij enkel zal tussenkomen in de verplaatsing van de collector(en) en niet van de Schijnkoker zelf. Het zou gaan om een bedrag van 13,8 miljoen euro, momenteel nog niet opgenomen in het investeringsplan.

Slibmonoverwerker Gent Zeehaven en slibdroging op basis van restwarmte (2026/2027)

Beide projecten maken onderdeel uit van de strategische visie van Aquafin op haar slibverwerking zoals goedgekeurd door haar raad van bestuur in 2018. Hoewel de ecologische meerwaarde en de nood aan een vaste afzetmarkt niet in vraag worden gesteld, wordt vastgesteld dat de omvang van deze investeringen zeer omvangrijk is (ca. 130 miljoen voor de slibdrogers) en is VMM van mening dat er weinig of geen financiële incentive meer aanwezig is.

Aquafin vermeldt in haar Ondernemingsplan een verhoging van de werkingsmiddelen met 13,7 miljoen euro en geeft aan dat dit reeds werd voorzien via de nota Beleidsruimte. VMM benadrukt dat deze middelen nog niet via de gangbare budgetcyclus werden toegekend en er momenteel ook geen zicht is op de samenstelling van dit bedrag en de noodzaak ervan.

Aquafin vermeldt als voorziene opleveringsdatum 31 december 2026. Van 25% van de milestone payment (ongeveer 10 miljoen) is nog onduidelijk hoe deze zal gefinancierd worden.

VMM vraagt tevens meer concrete duiding bij de voorziene efficiënties en besparingen, alsook andere voordelen zoals bvb recuperatie van grondstoffen.

Hergebruik van restwater

Aquafin ontving gespreid over 2023-2024 een bedrag van 5 miljoen euro vanuit Vlaamse Veerkracht middelen via een beslissing van de Vlaamse Regering op 16 december 2022 (VR 2022 1612 VV DOC.0203) om een

bijkomende taak van algemeen belang toe te kennen, met het oog op het investeren in het beschikbaar maken van restwater (hemelwater uit buffers en indien regelgevend mogelijk effluent) voor de land- en tuinbouw. De Vlaamse Regering gaf eveneens opdracht aan Aquafin om over de voortgang van deze opdracht te rapporteren aan de Minister bevoegd voor Omgeving en Landbouw.

Momenteel lijken er slechts weinig concrete projecten gerealiseerd te zijn. Net als vorig jaar vermeldt Aquafin dat ze de beschikbare regenwaterbuffers intussen weergeeft op het digitale (en commerciële) platform Aquamarkt. Hierdoor zijn bottom-up aanvragen van landbouwers mogelijk voor de afname van hemelwater. Verder inzicht in waterkwantiteit en –kwaliteit is evenwel nodig. Een voortgang in de identificatie en de uitvoering van concrete investeringen dient te worden voorgelegd aan de stuurgroep SWO.

Digitale roadmap

Een aanzienlijk aandeel van het organisatiebrede digitalisatieproject 'Digital4Us' wordt gefinancierd door ter beschikking gestelde Vlaamse veerkrachtmiddelen (€ 20 mln.). In het ondernemingsplan geeft Aquafin aan dat deze middelen nog niet definitief zijn verworven waardoor alternatieve oplossingen moeten worden gezocht bij het eventueel wegvallen van deze middelen. Ze stelt dat de toekenning van de middelen immers nog wordt onderworpen aan audits door de EU. De VMM wijst erop dat Aquafin zelf verantwoordelijk is voor een correcte aanwending en onderbouwing van de middelen volgens het kader gesteld door de EU en bijgevolg voor het behoud van de verkregen middelen.

Ook na de uitrol van het project zijn, volgens het Ondernemingsplan, bijkomende middelen nodig. De reden is dat de recurrente werkingskosten van 'Digital4Us' na implementatie van het project hoger zullen liggen dan voor de implementatie ervan. Nochtans werd door Aquafin in het verleden gewezen op een verhoogde efficiëntie na de implementatie ervan. Aquafin stelde immers dat om de gevraagde efficiëntiewinsten te kunnen blijven realiseren, eerst geïnvesteerd moest worden in de operationele systemen via het Digital4Us project.

Analoog aan de projecten rond slibverwerking vraagt VMM om in het volgende Ondernemingsplan meer duiding op te nemen omtrent de concreet te realiseren efficiënties en besparingen ten gevolge van deze investering.

Gelet op de omvang van het project stelt VMM dat er risico is op overlap, en aldus dubbele vergoeding, met enkele andere IT-projecten waarvoor Aquafin eveneens bijkomend middelen en VTE ontving, zoals bijvoorbeeld de implementatie van NIS-2-richtlijn en de digitalisering van vervoersdocumenten. Duidelijke richtlijnen voor een correcte toewijzing van de projectkosten zijn essentieel om dit risico te vermijden.

4.5. Vertaling naar het budget

De samenwerkingsovereenkomst verduidelijkt dat Aquafin het Ondernemingsplan dient op te maken binnen de beschikbare budgetten, die bepaald worden via de jaarlijkse budgetcyclus. Concreet zal Aquafin het voorliggend Ondernemingsplan dus moeten uitvoeren binnen het budget bepaald bij de budgetopmaak 2026. De budgetbespreking BO2026 vond plaats op 19.06.2025. Het budget bedraagt 584,0 miljoen euro samengesteld uit 194,6 miljoen euro investeringsmiddelen en 389,4 miljoen euro werkingsmiddelen waarvan 9,9 miljoen euro voor het contract met Hydria. Het budget van de werkingsmiddelen rekent voor het tweede jaar op rij met een efficiëntiefactor van 0%.

Aquafin stelde bij de budgetbespreking BO2026 voor om de investeringsmachtiging te laten stijgen van € 199,8 miljoen euro in 2025 naar € 219,8 miljoen euro in 2026 en tot € 346,0 miljoen euro in 2030. Het hogere opleveringsbudget voor 2026 is op de budgetbespreking BO 2026 goedgekeurd. Het opleveringsbudget na 2026 wordt de komende jaren bij de respectievelijke budgetopmaak beoordeeld.

De verhoogde investeringsbudgetten 2026-2030 worden wel reeds doorerekend in de werkmiddelen. Aquafin krijgt namelijk via het vergoedingsmodel automatisch hogere werkmiddelen toegekend bij hogere -toekomstige- opleveringsbudgetten. Dit om de mogelijks hogere projectmanagement kosten te dekken en zich zo te kunnen voorbereiden op de verhoogde output van investeringen.

4.6. Inspanningen om de samenwerking met en de betrokkenheid van stakeholders te verhogen

Via de samenwerkingsovereenkomst werd aan Aquafin een rol als 'matchmaker' toegewezen. Concreet zorgt Aquafin voor voldoende nauw contact en periodiek overleg met de diverse stakeholders, teneinde zicht te hebben op de investeringsplannen uit de sector en door actief een rol op te nemen in het op mekaar afstemmen van deze investeringsplannen met als uiteindelijk doel de snellere uitvoering van investeringen in de sector.

In het Ondernemingsplan worden verschillende acties geformuleerd om de technische en financiële afstemming van de verschillende investeringsplannen te bevorderen.

4.7. Andere taken dan deze van algemeen belang

Decretaal en via de samenwerkingsovereenkomst wordt bepaald dat het Ondernemingsplan voor wat betreft de taken van algemeen belang wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring, na advies van de VMM. De andere delen van het plan dienen ter informatie aan de Vlaamse Regering en de VMM te worden voorgelegd.

Het Ondernemingsplan 2026 behandelt uitsluitend de taken van algemeen belang. Er werden geen andere delen ter informatie aan de Vlaamse Regering en de VMM voorgelegd. Aquafin verwijst hiervoor naar haar publiek jaarverslag, waarvan dat van 2024 het recentst beschikbare is.

VMM benadrukt dat er geen vergoeding voor de taken van algemeen belang mag aangewend voor andere taken dan deze van algemeen belang. Zonder adequaat zicht op de activiteiten die niet van algemeen belang zijn, kan dit niet afgetoetst worden.

5. Conclusie

Het door Aquafin gehanteerde budget in het Ondernemingsplan (Hoofdstuk 5.1.) stemt overeen met BO2026.

Aquafin geeft aan onvoldoende middelen te hebben, nu en ook in de toekomst, om haar infrastructuur in goede toestand te houden (asset management). VMM leidt uit het Ondernemingsplan af dat Aquafin in haar interne organisatie reeds stappen zet om meer de nadruk te gaan leggen op het asset management. VMM beschikt momenteel niet over de gevraagde informatie om een gefundeerd oordeel te formuleren over de eventuele noodzaak aan bijkomende middelen en/of verschuiving van middelen voorzien voor de reductiedoelstellingen. Deze zal door Aquafin bij het investeringsplan van 2027 worden overgemaakt. Voor wat betreft de kaderrichtlijn water is het wel duidelijk welke de (financiële) uitdagingen nog zijn. Een aanhoudende verminderde instroom aan projecten zal op termijn leiden tot een vertraagde bijdrage aan de kaderrichtlijn water.

Aquafin staat in 2026 en verder voor een aantal uitgaven die momenteel niet inbegrepen zijn of voorzien in de vergoeding. Het betreft onder meer de resterende 25% van de milestone payment voor de slibmonoverwerker (ongeveer 10 miljoen euro in 2026, §4.4), de kosten voor de verplaatsing uitgevoerd door Lantis (minimaal 13,8 miljoen euro, §4.4) en de benodigde werkmiddelen voor digitalisering (bedrag en timing worden niet vermeld) en slibmonoverwerker (25% van 13,7 miljoen euro/jaar, vanaf 2027, §4.4). Toekomstige kosten ten gevolge van PFAS worden ook meermaals door Aquafin in het ondernemingsplan genoemd.